

teachers in pedagogical HEI and their post-graduate education is done.

Originality. It lies in the systemic analysis of the peculiarities of continuing professional education of the English language teachers in Ukraine starting from the undergraduate level and up to lifelong in-service CPD.

Conclusion. The study opens the prospect for further research of innovative forms and methods of organization and content provision of the process of continuing profes-

sional education of the English language teachers in Ukraine, and the importance of European experience of the issue.

Keywords: continuing professional education, teacher education, post-graduate education, English language teacher, system, competences.

Одержано редакцією 21.01.2019
Прийнято до публікації 29.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-130-135

ORCID 0000-0001-9738-2778

МАРИНЧЕНКО Євгеній Олегович,

аспірант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва,
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка,
e-mail: marinchenko1993@ukr.net

УДК 378

ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ІННОВАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються особливості специфіки та переваги дуального навчання перед традиційною системою підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Перераховано проблеми, які допоможе вирішити дуальна система навчання. Розглядається зарубіжний досвід впровадження елементів дуального навчання, яка демонструє високі показники якості освіти. Зроблено висновок, що елементи дуального навчання в сучасних умовах є однією з успішних моделей кооперації освіти і виробництва, яка може бути використана як інноваційний тип організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Ключові слова: дуальне навчання; елементи дуального навчання; інноваційна підготовка педагога професійного навчання.

Постановка проблеми. Системна модернізація вищої освіти в постіндустріальному суспільстві вимагає як ефективного теоретичного обґрунтування, так і практичного втілення. Освітня система України вже давно перестала бути замкнутою, її торкнулися процеси глобалізації та інтернаціоналізації, насамперед Болонський процес, що вимагає істотного коригування освітньої політики вітчизняної системи освіти. Щоб не втратити свої переваги ця система повинна в найкоротші терміни стати більш конкурентною, більш технологізованою, більш гнучкою, більш людино-орієнтованою.

Ці тенденції передбачив відомий вчений, автор розробки «педагогіки добра» І. А. Зязюн, який стверджував, що «талановитий педагог – запорука успішності суспільства і держави, а основна місія педагога – прищепити любов не стільки до предмета, скільки до освіти» [2].

Вважаємо, що саме впровадження елементів дуального навчання під час

підготовки майбутніх педагогів професійного навчання спеціалізації 015.18 «Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства» забезпечить, інтеграцію освітнього процесу в закладах професійної освіти та галузях сільськогосподарського виробництва, а систему вказаного навчання слід вважати дієвим засобом інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних умовах.

Проведений аналіз наукових публікацій з досліджуваної проблеми (С. Амеліна, О. Новіков, В. Смірнова, В. А. Тешев) дозволяє стверджувати, що більшість дослідників визнають неможливість прямого копіювання дуального навчання, що набуло поширення у європейських країнах, але одночасно сходяться в тому, що аналіз дуальної форми створює передумови впровадження найбільш ефективних її елементів в системі освіти країн з ринковою економікою.

Зокрема, Ю. Левицький [5] розкриває значення та місце освіти у зв'язках із наукою та виробництвом; О. Голіченко [7] розглядає процес інтеграції освітньої галузі та виробництва з позиції налагодження ефективних схем кооперації та спеціалізації між учасниками цього процесу.

О. Амоша, А. Землянкін, Г. Моїсеєв [3] пропонують удосконалити взаємодію науки, освіти та промислового виробництва шляхом створення науково-освітніх або освітньо-наукових комплексів асоціативного типу із залученням підприємств до підготовки кадрів безпосередньо в умовах виробництва.

Т. Кузнецова та Г. Китова [4] дослі-

джують стан інтеграції науки й освіти в російських реаліях, потреби й завдання поліпшення умов інтеграції на сучасному етапі розвитку.

В. Г. Хоменко [5] звертається до обґрунтування загальнонаукових засад розробки системи дуального змісту професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

Мета статті полягає у пошуку впровадження дуального навчання в освітній процес під час підготовки майбутнього педагога професійного навчання спеціалізації 015.18 Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дуальне навчання професійної освіти характеризується як освітній процес, що поєднує практичне навчання з частковою зайнятістю на виробництві та навчання в традиційному освітньому закладі. Дуальність означає «двуєдність, подвійність», «єдине організаційне ціле». Подібна форма професійної освіти виникла як продукт соціального партнерства, яке представляє собою механізм тісної взаємодії держави, освітніх установ і роботодавців з підготовки висококваліфікованого персоналу відповідно до потреб ринку праці [2].

Суть дуального навчання полягає у такій організації освітнього процесу, коли теоретична підготовка проводиться у навчальних закладах, а практична частина реалізується у межах виробничого процесу підприємства.

При цьому освіта не повинна бути лише самою теорією, вона має органічно поєднуватися з реальними практичними завданнями певної професійної галузі. В умовах глобалізації ринку освітніх послуг все більше молодих людей віддають перевагу тому освітньому напрямку, який забезпечить їм успішне працевлаштування на спеціальність, що користується попитом на сучасному ринку праці. І від освіти вони прагнуть перш за все оволодіння тими практичними навичками, наявність яких важлива для роботодавців – тобто в сучасних умовах професійна освіта, спрямована на підготовку фахівця конкретної спеціалізації, яка може поступово поліпшити класичну систему його підготовки. Зокрема, у межах нашого дослідження підготовку майбутнього педагога професійного навчання спеціалізації 015.18 «Технологія виробництва і переробка продуктів сільського гос-

подарства».

Така освітня система вдало реалізується в Німеччині, а її витoki беруть початок в системі учнівства, яке було поширене в арабських, азіатських та європейських країнах світу в найбільш ранні історичні епохи.

Сформована пізніше, особливо під впливом реформаторського руху в європейській педагогіці на рубежі XIX-XX століть, очолювана німецьким педагогом дослідником Георгом Кершенштайнером, концепція дуальної форми професійної освіти була законодавчо прийнята в довоєнній Німеччині як основний метод підготовки і виховання молодих робітників [1].

За оцінкою Міжнародного інституту моніторингу якості робочої сили (Швейцарія) Німеччина є одним з лідерів за рівнем кваліфікації кадрів, а її система дуальної освіти багато в чому є зразком для всього Європейського Союзу.

На сьогоднішній день дуальне навчання – одна з найефективніших форм підготовки кадрів в світі, яка широко поширена в промислово розвинених країнах і є основною системою підготовки кадрів більш ніж в 60 країнах [2].

Дуальне навчання відповідає інтересам всіх сторін, що беруть в ній участь – підприємства, навчальний заклад, держава. Для підприємств – це можливість підготувати для себе кадри, економія на витратах з пошуку і підбору працівників, їх перенавчання та адаптації. Для студентів дуальне навчання – шанс рано придбати самостійність, поліпшити своє фінансове становище і легше адаптуватися до дорослого життя. Вже під час навчання вони можуть отримувати за свою працю на підприємстві грошову винагороду, а після його закінчення – роботу, до якої добре підготовлені. У безумовному вигранні залишається і держава, яка ефективно вирішує завдання підготовки кваліфікованих кадрів для конкретних підприємств різних форм власності [7].

У Німеччині основне навантаження в галузі освіти лежить на підприємствах, які витрачають на підвищення професійної кваліфікації своїх співробітників понад 40 млрд. євро щорічно – більше, ніж обходиться державі утримання вишів. Держава підтримує підготовку фахівців на підприємстві, фінансуючи систему, при якій студенти отримують добру практичну підготовку в рамках ду-

льного навчання [2].

Проведений нами аналітичний огляд публікацій свідчить, що під час впровадження дуального навчання в освітній процес відбувається:

- адаптація професійних знань, умінь, навичок випускників до умов ринку праці, які змінюються у часі;
- покращення професійно-практичної підготовки студентів;
- створення конкурентного середовища між студентами, що забезпечує зростання якості навчання;
- підвищення кваліфікації викладачів за рахунок стажування у сучасних підприємницьких компаніях;
- зростання якості підготовки педагога професійного навчання відповідно до їх спеціалізацій;
- скорочення дисбалансу між потребами ринку праці та системою підготовки кадрів освітніми установами;
- впровадження передових освітніх технологій в системі професійної освіти;
- інтеграція в європейській і світовий освітній простір.

На необхідність створення освітньої системи, яка б відповідала викликам сучасного соціуму звертає увагу і О. Г. Романовський: «Створення оптимальної моделі вищої освіти, яка забезпечила б підготовку фахівців з високим рівнем загальних і професійних знань, умінь і навичок, є провідною тенденцією розвитку цієї галузі практично у всьому світі» [3].

Кожен педагог має бути готовим до постійного професійного самовдосконалення щодо засвоєння і впровадження в освітній процес інноваційних технологій, що є неможливим без набуття досвіду володіння зазначеними технологіями під час отримання педагогічної спеціальності та формування у них готовності до постійного самовдосконалення, тобто майбутні педагоги мають бути інноваційно зорієнтованими [4].

В умовах сьогодення ефективним засобом значного підвищення конкурентоспроможності майбутнього педагога професійного навчання є «особистісна» диверсифікація отриманої освіти за допомогою впровадження в освітню діяльність вищу елементів дуального навчання, що сприятиме значному розширенню спектру змісту практичної складової освіти, а також скорочення терміну майбутньої адаптації педагога професійного

навчання на ринку праці, за рахунок об'єднання ресурсів освіти і бізнесу.

Впровадження елементів дуального навчання є одним із стратегічних напрямків модернізації вищої освіти, яке розширює шанси навчальних закладів на успішне функціонування і гармонійний розвиток в умовах глобалізації ринку освітніх послуг. Підготовка за елементами дуального навчання сприяє більш глибокому і різнобічному професійному розвитку майбутніх педагогів професійного навчання, підвищує їх конкурентоспроможність на українському ринку праці.

У своєму дослідженні нами зроблена спроба розкриття можливості впровадження елементів дуального навчання у підготовку майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією 015.18 Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства з метою засвоєння ними інноваційних технологій сільськогосподарського виробництва. При цьому вважали, що дуальне навчання в системі вищої освіти буде представляти інноваційну модель організації освітнього процесу у ЗВО.

На нашу думку, реалізація та впровадження елементів дуального навчання має об'єднувати різні спрямування. Перш за все випускова кафедра має здійснювати активну взаємодію з кращими сільськогосподарськими підприємствами регіону та пропонувати студентам для вивчення додаткові курси, спрямовані на узагальнення їх знань з інноваційних технологій сільського господарства.

При цьому буде проводитися постійний моніторинг успішності майбутніх педагогів професійного навчання (відрахування не зацікавлених у навчанні та заміна їх випускниками коледжів або студентами інших ЗВО) і профорієнтаційна робота з визначення їх професійних схильностей і уподобань, що дозволить спрямувати майбутнього педагога професійного навчання саме в ту галузь сільськогосподарської діяльності, де він зможе найкращим чином реалізувати себе.

Таким чином, на цьому етапі підготовки реалізується оволодіння майбутніми педагогами професійного навчання професійною кваліфікацією, яка відображає їх здатність виконувати завдання і обов'язки певного виду професійної діяльності на сільськогосподарських під-

приємствах. Ця мета реалізується на основі створення освітнього середовища з ціллю отримання якісного складу педагогів професійного навчання і оволодіння педагогом спеціалізації з різних видів сільськогосподарського виробництва.

Дозволяє поєднувати фундаментальну теоретичну підготовку з практикою на сільськогосподарських підприємствах під час проходження студентами технологічної практики.

Технологічна практика є складовою освітнього процесу підготовки студентів ОС бакалавр спеціалізації 015.18 Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства і становить важливу та обов'язкову ланку в підготовці висококваліфікованих фахівців до майбутньої професійної діяльності. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання та набуття і вдосконалення практичних умінь та навичок за обраною спеціальністю [6].

Технологічна практика має на меті вирішити такі завдання:

- вивчення структури підприємства (структурного підрозділу);
- вивчення системи управління підприємством та його структурними підрозділами;
- вивчення напрямів діяльності підприємства (структурного підрозділу);
- дослідження матеріально-технічного забезпечення підприємства (структурного підрозділу);
- ознайомлення із виробничими і технологічними процесами, їх організацією, плануванням і структурою;
- удосконалення і закріплення трудових умінь і навичок із експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільної та сільськогосподарської техніки, машин та агрегатів;
- поглиблення знань з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки.

Напередодні проходження технологічної практики в закладах вищої освіти зі студентами проводять заняття, на яких ознайомлюють з базою практики, її структурою, організацією виробництва, напрямками роботи та можливими перспективами розвитку. Заняття проводить керівник практики від ЗВО, або залучають висококваліфікованих фахівців підприємства. Тривалість занять не більше 4 годин на тиждень.

Теми занять:

1. Історія розвитку підприємства, загальна характеристика, його досягнення, об'єкти виробництва і техніко-економічні показники.

2. Основні технологічні процеси і види технологічного обладнання, особливості його експлуатації.

3. Продукція, яку вирощує підприємство або послуги, що надаються, їх характеристика та рівень.

4. Порядок і система підготовки використання нових тракторів.

5. Автоматизація і механізація виробничих процесів.

6. Впровадження на підприємстві нової техніки, нових технологічних процесів, обладнання, оснащення та інструментів.

7. Досвід застосування сучасної комп'ютерної техніки й програмного забезпечення у виробничих процесах.

8. Планування та управління виробництвом. Досвід застосування на підприємстві автоматизованої системи керування.

9. Собівартість продукції, економіка підприємства, економічне стимулювання виробництва.

10. Сучасна ремонтна база підприємства, організація планово-попереджувального ремонту сільськогосподарської техніки.

Індивідуальне завдання кожному студенту видає керівник практики від університету за узгодженням з керівником від підприємства. Тема індивідуального завдання повинна відповідати навчальному плану і мати за мету застосування на практиці теоретичних знань, отриманих в університеті; використання набутих навичок та знань при подальшому навчанні; вирішення завдань, необхідних підприємству. Одним із індивідуальних завдань, які ставлять перед студентами на цій практиці є збір матеріалів для виконання курсових робіт або проектів.

Індивідуальне завдання студент-практикант виконує самостійно, використовуючи при цьому консультації керівників практики, а також літературу та документацію підприємства.

Тематики індивідуальних завдань повинні бути об'єднані загальною темою з курсовою роботою, яка полягає в аналізі та подальшому вдосконаленні проблемного вузла чи деталі сільськогосподарської машини, що використовується на підприємстві, дослідженні техноло-

гій вирощування, збирання продуктів рослинництва, розрахунку складу машино-тракторного агрегату. Таке завдання видають керівники практики від університету.

Тема індивідуального завдання повинна відповідати навчальному плану та мати за мету – застосування на практиці теоретичних знань, отриманих студентами в університеті; вирішення завдань необхідних підприємству; підбір матеріалів для написання комплексної курсової роботи; виконання науково-дослідних робіт, які є продовженням раніше розпочатих робіт в університеті чи на підприємстві. Перевагу надають індивідуальним завданням, які пов'язані з виконанням дослідницьких робіт. У випадку вдалого розв'язання поставленого завдання, результати розробки можуть бути подані підприємству як раціоналізаторська пропозиція або оформлена заявка на отримання патенту України. Розробки, виконані в індивідуальному завданні, можуть бути рекомендовані для заслуговування на семінарах і конференціях в закладах вищої освіти.

Підсумовуючи усе вищесказане, можемо стверджувати, що впровадження елементів дуального навчання на етапі підготовки майбутнього педагога професійного навчання в сфері сільськогосподарської діяльності допоможе вирішенню наступних актуальних завдань:

- адаптація професійних знань, умінь, навичок випускників до галузей сільськогосподарського виробництва;

- поліпшення практичної підготовки з технологій вирощування продуктів рослинництва;

- створення конкурентного середовища серед майбутніх педагогів професійного навчання, що забезпечить зростання їх успішності та мотивації до майбутньої роботи;

- підвищення кваліфікації викладачів за рахунок стажувань на сільськогосподарських підприємствах.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, вдала реалізація проекту з впровадження елементів дуального навчання може не тільки підвищити рівень підготовки майбутніх педагогів професійного навчання для роботи в закладах професійної освіти, а й надасть можливість забезпечення майбутніми кваліфікованими робітниками підприємства сільськогосподарського виробництва.

Список бібліографічних посилань

1. Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині. Київ, 1998. 207 с.
2. Амеліна С. М. Особливості дуальної системи вищої професійної освіти у навчальних закладах Німеччини. Проблеми трудової і професійної підготовки. Київ, 2010. 107–112 с.
3. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В. Професійна педагогіка. Київ, 2013. 352 с.
4. Ігнатенко Г. В. Ігнатенко О. В. Формування творчої особистості майбутнього педагога в умовах вищого навчального закладу. Transformations in Contemporary Society: Humanitarian Aspects. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017; ISBN 978-83-62683-99-4. S.229-241.
5. Хоменко В. Г. Загальнонаукові засади розробки системи дуального змісту професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів. Харків, 2014. 43 с.
6. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко С. В., Логінов М. І., Росновський М. Г., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Вовк Б. І., Єрмоленко Є. І., Маринченко Є. О. Методичні рекомендації до проходження практик для студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, освітні ступені «бакалавр» та «магістр» спеціальність 015 Професійна освіта спеціалізація 015.18 Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства. Суми, 2018. 144 с.
7. Шелудько І. В. Підготовка кваліфікованих робітників у країнах Чорноморського регіону в контексті глобалізаційних процесів. Порівняльна професійна педагогіка, 2017. 76 с.

References

1. Abashkina N.V. (1998). *Principles of vocational education development in Germany* [Professional education in Germany]. Kyiv: (In Ukrainian).
2. Amelina S.M. (2010). *Features of dual system of higher professional education in educational institutions of Germany.* [Features of the dual system of higher professional education in educational institutions in Germany]. Kyiv: (In Ukrainian).
3. Ignatenko G.V., Ignatenko O.V. (2013). *Professional Pedagogy.* [Professional Pedagogy]. Kyiv: (In Ukrainian).
4. Ignatenko G.V, Ignatenko O. V. (2017). *Formation of the creative personality of the future teacher in a higher education institution.* [Formation of the creative personality of the future teacher in a higher education institution]. Transformations in Contemporary Society: Humanitarian Aspects. Monograph. Opole: (English).
5. Khomenko V.G. (2014). *General scientific principles of development of the system of dual content of vocational training of future engineers-teachers.*[General scientific principles of development of the system of dual content of vocational training of future engineers-teachers] Kharkiv: (In Ukrainian).
6. Ignatenko G.V., Ignatenko S.V., Loginov M.I., Rosnovsky M.G., Opanasenko V.P., Samus T.V., Vovk B.I., Yermolenko E.I., Marynchenko Y.O. (2018). *Methodical recommendations for passing the practice for students of the field of knowledge 01 Education / Pedagogy, educational degrees "Bachelor" and "Master" specialty 015 Professional education specialization 015.18 Technology of production and processing of agricultural products.* [Methodical recommendations for passing the practice for students of the field]. Sumy: (In Ukrainian).
7. Sheludko I.V. (2017). *Training of skilled workers in the Black Sea region in the context of globalization processes.* [Training of skilled workers in the Black Sea region in the context of globalization processes]. Khmelnytskyi: (English).

MARYNCHENKO Yevhenii,

Postgraduate student of the department of professional education and technologies of agricultural production of Glukhiv National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko
e-mail: marinchenko1993@ukr.net

DUAL EDUCATION AS AN IMPORTANT CONSTITUENT OF INNOVATIVE TRAINING PROFESSIONAL PEDAGOGUES

Introduction. System modernization of higher education in a post-industrial society requires both an effective theoretical substantiation and practical implementation. It is believed that the introduction of elements of dual education in training future vocational teachers (specialization 015.18 "Technology of production and processing of agricultural products") may ensure the integration of an educational process in institutions of vocational education and agricultural production. Moreover, the system of this training should be considered as an effective means of innovative training future teachers of professional education in modern conditions.

Purpose. The study is aimed at introducing dual education in the process of teaching future vocational teacher-trainees (specialization 015.18 Technology of production and processing of agricultural products).

Methods. In the research a number of methods were employed, specifically, analysis, synthesis and classification of documentary sources, generalization of teaching experience, classification, induction, deduction, and abstraction.

Results. The conducted research allowed revealing the factors that may appear conducive to solving the problem of dual learning. It also considered positive foreign experiences of introducing the elements of dual education, which demonstrates high educational quality indicators.

Originality. In the study an attempt was made to re-

veal possibilities of introducing the elements of dual education in vocational training future teachers (specialty 015.18 Technology of production and processing of agricultural products) aiming at assimilating these possibilities in innovative agricultural technologies. Simultaneously, it was hypothesized that dual education in the system of higher education might represent an innovative model of organization of the educational process in the ZOO.

Furthermore, an idea was introduced that the implementation of the elements of dual education should be done in various directions. First of all, the educational institution should maintain an active cooperation with the advanced agricultural enterprises in the region and provide students with an opportunity of having additional courses targeted at generalizing their knowledge of innovative agricultural technologies.

Conclusion. To sum up, successful implementation of the project on the introduction of elements of dual education may increase the level of vocational training future teachers for efficacious work in vocational educational establishments.

Keywords: dual education; elements of dual education; innovative training of the teacher of professional training.

Одержано редакцією 22.01.2019
Прийнято до публікації 30.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-135-139
ORCID 0000-0002-3022-1395

САРКІСОВА Олена Миколаївна,

ст. викладач кафедри менеджменту, економіки, права і туризму,
Льотна академія Національного авіаційного університету
e-mail: illusions.com86@gmail.com

УДК 378

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

У статті аналізуються поняття «умова» та «педагогічні умови». Визначаються особливості педагогічних умов формування професійного становлення майбутніх менеджерів авіаційної галузі. Виділені педагогічні умови, які ефективно впливають на процес формування професійного становлення майбутніх менеджерів авіаційної галузі у процесі фахової підготовки.

Ключові слова: умова; педагогічні умови; професійне становлення; фахова підготовка; менеджер авіаційної галузі.

Постановка проблеми. Соціально-економічні перетворення, перехід до ринкової економіки, темпи розвитку, що відбуваються в Україні, спонукають до змін у багатьох сферах та свідчить про потребу суспільства у фахівцях, які здатні до ефективної професійної діяльності. Авіація як специфічна сфера професійної діяльності особливо потребує профе-

сійно зрілих фахівців, які переконані у її важливості. Сучасна система підготовки майбутніх менеджерів авіаційної галузі не в повній мірі відповідає потребам суспільства в розвитку їх професійних якостей. Існують певні проблеми, що пов'язані з вимогами до майбутнього фахівця та можливостями їх підготовки сучасною системою освіти. Процес підготовки майбутніх менеджерів авіаційної галузі потребує виявлення педагогічних умов, що мають забезпечити професійне становлення компетентного фахівця у фаховій підготовці.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що особливості професійного становлення майбутніх фахівців різного профілю висвітлювалися такими науковцями: Є. Климовим, М. Козиревою, Ю. Козловською, А. Марковою,